Σύγχρονα ελληνικά έργα στην πινακοθήκη

Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Τρία ελληνικά έργα χορωδιακής μουσικής, των Αργύρη Κουνάδη, Γιώργου Κουρουπού και Θόδωρου Αντωνίου και ένα του Αμερικανού Ράνταλ Τόμσον, το «Αλληλούια» (1940), μας έδωσε ο Θόδωρος Αντωνίου με τη χορωδία της ΕΡΤ, μικρό ενόργανο σύνολο και διεύθυνση δική του, στην πρόσφατη συναυλία του στην Εθνική Πινακοθήκη.

Κύριο χαρακτηριστικό και στα τρία ελληνικά η «ήπια» γραφή σύγχρονων τάσεων (το έργο του Τόμσον ανήκει καθαρά στην παραδοσιακή τονική τεχνική).

Για το «Αλληλούια» του Τόμσον δεν θα είχε κανείς να πει τίποτα, νομίζουμε, πέρα από τη μαστοριά με την οποία είναι γραμμένο – όχι όμως και με ανάλογη έμπνευση – και την κορύφωσή του, λίγες σελίδες πριν το τέλος.

Αντίθετα τα «Εννέα ποιήματα του Μίλτου Σαχτούρη, για βαρύτονο, χορωδία και ενόργανο σύνολο» (1979), του Κουνάδη, είναι ένα ώριμο έργο που δεν τιμά μόνο τη γραμματεία της ελληνικής μουσικής. Εδώ δεν βρίσκουμε απλώς «στίχους» του Σαχτούρη που χρησιμοποιήθηκαν ως πρόσχημα – όπως γίνεται συνήθως – για τη δημιουργία **ενός ακόμα** έργου. Η παρτιτούρα του Κουνάδη αναδίδει, υπογραμμίζοντάς την, όλη εκείνη την εσώτατη ποιητική ένταση του Σαχτούρη. Χωρίς να κακοποιείται ο λόγος που, αντίθετα, δεσπόζει πάντα, χάρη στη διάφανη γραφή και εύστοχη σε χρώματα και ατμόσφαιρα ενορχήστρωση. Το έργο όμως ευτήχησε και στην παρουσίασή του. Θαυμάσια η εκτέλεση από τον Θόδωρο Αντωνίου και τους συνεργάτες του, τη χορωδία της ΕΡΤ και του Σπύρου Σακκά.

Ενδιαφέρουσα η «Αντιφωνία», τρεις ψαλμοί του Δαυίδ (1967/1985), του Γ. Κουρουπού, για τενόρο, χορωδία γυναικών, ενόργανο σύνολο και σολίστα τον τενόρο Κ. Παλιατσάρα. Το έργο κυριαρχείται από μνήμες βυζαντινού μέλους με σελίδες που κερδίζουν την προσοχή του ακροατή. Παράλληλα όμως και μέρη που κουράζουν, όταν – όχι λίγες φορές – αδυνατίζει, υποχωρεί ο προσωπικός τόνος του συνθέτη. Η εκτέλεση ήταν γενικά καθαρή, με ωραία άρθρωση και πλαστικότητα στη φράση.

Μας βρίσκει βασικά αντίθετους για τα «10 πειρώτικα τραγούδια» του Θόδωρου Αντωνίου. Προς τι όλο αυτό το βάρος της «γραφής», που αλλοιώνει το χαρακτήρα του τραγουδιού, χωρίς ωστόσο να του προσδίδει έναν άλλο; Ακόμα και κορώνες ιταλικού ύφους ακούσαμε σ' ορισμένα από τα τραγούδια. Ύστερα από τις παλιότερες επεξεργασίες και ιδιαίτερα μετά από την πρότυπη εργασία του Γιάννη Κωνσταντινίδη στην Ελλάδα και του Μπάρτοκ στην Ουγγαρία, δεν νομίζουμε ότι είναι πλέον πρόσφορος ο τρόπος αυτός της προσέγγισης για «επεξεργασία» του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού. Ακόμα όμως και η εκτέλεση του έργου ήταν, κατά τη γνώμη μας, συχνά επιθετική και θορυβώδης. Γιατί;

Πριν κλείσουμε, λίγα λόγια ακόμα για την οργάνωση των συναυλιών της ΕΡΤ στην Εθνική Πινακοθήκη.

Γιατί να μην αναγγέλλονται – προγραμματισμένα όμως και υπεύθυνα – από τον Τύπο; Και μάλιστα, ανάλογα με το πρόγραμμα, να συνοδεύονται κάθε φορά από σύντομα σημειώματα για τους στόχους που επιδιώκουν – σήμερα π.χ. για το δημοτικό τραγούδι, αύριο για τη σύγχρονη ελληνική μουσική, τις τελευταίες εξελίξεις στην τζαζ κ.ο.κ.

Θα μπορούσε ακόμα σε ορισμένες συναυλίες ν' ακολουθήσει συζήτηση με το ακροατήριο. Όλα αυτά πιστεύουμε ότι θα έδιναν άλλες διαστάσεις στις συναυλίες και, προπαντός, θα ήταν κίνητρο για μεταλύτερη προσέλευση ακροατών. (Ελπίζουμε να είναι κατανοητό ότι η λειτουργία του καθημερινού Τύπου είναι βασικά διαφορετική από αυτήν της «Ραδιοτηλεόρασης», που δεν παραγνωρίζω, αλλά που ωστόσο είναι ανήμπορη από τη φύση της να προκαλέσει πλατύτερα ενδιαφέροντα).